

Юдіна І.В., адвокат, здобувач
вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Троцюк Н.В., к.ю.н., доцент

КРИПТАВАЛЮТА ЯК СПЕЦІАЛЬНИЙ ОБ'ЄКТ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

З кожним днем наявність криптовалюти у нашому житті стає все більш помітним та найбільш обговорюваним явищем у національній фінансовій та юридичній спільноті. Як відомо, 17 лютого 2022 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про віртуальні активи», однак станом на сьогодні, не дивлячись навіть на те, що зазначений спеціальний закон 16 березня 2022 року підписаний Президентом України, він так і не набрав чинності, оскільки не внесені відповідні зміни до податкового законодавства.

Зазначимо, що ми частково не погоджуємося з думкою багатьох авторів, що віртуальні активи залишаються повністю не врегульованими до моменту вступу в дію Закону України «Про віртуальні активи». На сьогоднішній день до них застосовується загальне законодавство, наприклад – оподаткування, зобов'язальне право тощо.

На підставі системного аналізу норм ст.ст. 177 та 1791 Цивільного кодексу України можна зробити висновок, що віртуальний актив – це цифрова річ, тобто благо, що створюється та існує виключно у цифровому середовищі, має майнову цінність, а головне, відноситься до об'єктів цивільних прав і може існувати у матеріальному світі та/або цифровому середовищі, що обумовлює форму об'єктів, особливості набуття, здійснення та припинення цивільних прав і обов'язків [1].

У вільній багатомовній онлайн-енциклопедії «Вікіпедія» зазначається, що криптовалюта (від англ. Cryptocurrency) – різновид цифрової валюти, емісія та облік якої виконується децентралізованою платіжною системою повністю в автоматичному режимі (без можливості внутрішнього або зовнішнього адміністрування, зокрема і державними органами). Принциповою особливістю криптовалют є збереження інформації у блокчейні [2].

В свою чергу, технологія Блокчейн – це розподілений реєстр, що становить вибудований за певними правилами послідовний ланцюжок із блоків транзакцій, де кожен наступний блок містить інформацію про попередній. Така логіка роботи Блокчейна дозволяє забезпечити безпеку та прозорість транзакцій та процесів, що в ньому відбуваються, завдяки чому ця технологія знайшла своє застосування у багатьох сферах [3, с. 28].

Вважаємо, що у майбутньому одним із дієвих способів отримання

доказів у справі, пов'язаній з криптовалютою буде саме призначення та проведення судової експертизи кваліфікованим фахівцем (експертом) на основі спеціальних знань, зокрема у галузі науки і техніки. Підставами для звернення до судового експерта можуть бути: злом та крадіжка гаманця, викрадення криптовалюти тощо.

Зауважимо, що на сьогоднішній день криптовалюта може бути об'єктом судової економічної експертизи, судової комп'ютерно-технічної експертизи, судової експертизи електронних комунікацій. Судова економічна експертиза операцій із цифровими активами становить процесуальну дію, що здійснюється в установленому законом порядку, ґрунтується на спеціальному дослідженні відносин між учасниками угод, що виникають у процесі створення, обігу, а також під час здійснення прав і виконання зобов'язань за смартконтрактами [4, с. 159].

Ключовою особливістю криптовалюти, як цифрового активу є його обертання у цифровому середовищі. Тому під час дослідження судовими експертами економістами цифрового активу потрібно долучати фахівців (експертів) з комп'ютерно-технічної експертизи та експертизи електронних комунікацій, особливо коли потрібно вирішувати питання технічного характеру, які пов'язані з отриманням та підтвердженням даних за допомогою технічних засобів. До основних завдань саме судово комп'ютерно-технічної експертизи належить, зокрема, установлення обставин, пов'язаних з використанням комп'ютерно-технічних засобів, інформації та програмного забезпечення [5]. Об'єктами експертного дослідження виступатимуть записи на машинних носіях інформації, які відшуковуються і технічно інтерпретуються в процесі провадження комп'ютерно-технічної експертизи [6, с. 218].

Зазначимо, що основними завданнями судової експертизи електронних комунікацій є: визначення характеристик та параметрів мереж електронних комунікацій та їх складових; встановлення фактів та способів передачі (отримання) інформації з використанням мереж електронних комунікацій та їх складових; встановлення фактів та способів доступу до мереж, ресурсів та інформації у сфері електронних комунікацій; встановлення конфігурації та робочого стану мереж електронних комунікацій та їх складових; дослідження алгоритмів обробки інформації та її захисту в мережах електронних комунікацій та їх складових тощо [5].

Усе вище викладене свідчить про те, що в залежності від поставлених запитань до експерта, судова експертиза криптовалюти – це комплексна експертиза, оскільки потребує сукупності спеціальних знань, які застосовуються для розв'язання завдань.

Слід констатувати, що жоден суб'єкт судово-експертної діяльності не проводить сьогодні судову експертизу криптовалюти, у зв'язку з відсутністю розробленої методики з дослідження цифрових активів,

заснованих на технології блокчейн за будь-якою експертною спеціальністю.

Криптовалюта як спеціальний об'єкт дослідження в судово-експертній діяльності є новим, але прогресивним. Тому вважаємо, що судово-експертній спільноті вже потрібно активно займатися розвитком такого виду напрямку досліджень, з подальшим здійсненням комплексу науково-дослідних заходів для розроблення необхідних методів та відповідних апробованих методик, а також внесення змін до нормативно-правових актів у сфері судово-експертної діяльності з метою визначення місця судової експертизи криптовалюти.

Література

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2021. № 50. Ст. 394.

2. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%BF%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%82%D0%B0>.

3. Кудь А.А., Мащенко М.А., Пипенко І.С., Соболева І.В. Прогнозування впливу цифрових активів на соціально-економічний розвиток підприємства: методичний посібник. Харків: ХОГОКЗ, 2020. 76 с.

4. Дмитрієва К.С., Іванова О.В. Криптовалюта як об'єкт дослідження судової економічної експертизи. *Нове українське право*. Вип. 6. 2021. С. 156-160.

5. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show /z0705-98#Text>.

6. Усата Г.О., Горошко В.В. Особливості проведення судових експертиз при розслідуванні злочинів, вчинених з використанням криптовалюти. *Актуальні аспекти криміналістичного та психологічного забезпечення правоохоронної діяльності*: матеріали наук.-практ. інтернет конф., м. Одеса, 23 квіт. 2021 р. С. 214-218.

УДК 347.44(043.2)

Білан В.В., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Погребняк М.В., к.ю.н.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРУ ПІДРЯДУ

В умовах становлення України як незалежної демократичної держави,